

СЧЕТОВОДНО ОТЧИТАНЕ НА АМОРТИЗАЦИОННИТЕ ОТЧИСЛЕНИЯ В ПРЕДПРИЯТИЕТО

УВОД

Изхабяването на материалните и нематериалните активи е обективен процес. То бива два вида: физическо и морално. Физическото изхабяване се изразява в постепенното намаляване на способността на актива да се използва по своето предназначение в дейността. Вследствие на физическото изхабяване се увеличават значително разходите за текущ ремонт и поддръжка на актива. Моралното изхабяване се изразява в намаляването на ефективността от използването на актива по неговото предназначение в дейността. Връзката между изхабяване и амортизация се състои в това, че дълготрайните активи, които подлежат на изхабяване следва да бъдат амортизирани. Разликата между изхабяване и амортизация се състои в това, че изхабяването е обективен процес, а амортизацията се основава на субективни решения. Тези субективни решения отчитат предвижданията за обективния процес на изхабяване, но също така се използват за целите на финансовия мениджмънт. Решенията относно амортизационните срокове, методите на амортизация и управлението на печалбата чрез разходите за амортизация са обект на амортизационната политика на търговското дружество.

Затова цел на настоящата дипломна работа е да се разгледат теоритичните постановки в икономическата и счетоводната литература свързани със същността на изхабяването и амортизацията. За изпълнение на така определената цел трябва да се изпълнят следните задачи:

- Да се разгледат същността на изхабяването и амортизацията;
- Да се определи ролята на амортизациите във възпроизводствения процес, като приемам твърдението, че отделните държави регламентират амортизационните отчисления с оглед определяне на вярно данъчното задължение на лицата;
- Да се разгледа съставянето на политиката на предприятието и начините за начисляване на амортизационни отчисления в счетоводството; и

- Да се определят насоки за подобряване на нормативните изисквания.

ГЛАВА 1: ХАРАКТЕРИСТИКА НА ИЗХАБЯВАНЕТО И АМОРТИЗАЦИИТЕ

1.1 ТЕОРИЯ ЗА ИЗХАБЯВАНЕТО.

Постепенната загуба на стойността на дълготрайните материални активи в размер на частта, която се пренася от нея в стойността на ново произведение продукт представлява икономическата същност на изхабяването. Изхабяването на което са подложени дълготрайните материални активи е два вида – физическо и морално.

Физическото изхабяване е резултат от действието на множество фактори, някои от които са:

- влиянието на околната среда – природни бедствия, влага, дъжд, липса на подходящи условия за стопанисване и поддръжка, лоша охрана;
- производственото им използване – високи скорости, температура, налягане, триене и други;
- за намаляване на отрицателното въздействие на посочените фактори в практиката, съществено значение има отчитането на: степента на натоварване, организацията на производството и условията на експлоатация на ДМА; квалификацията на персонала и отношението му към техниката; технологичното равнище; качеството на материалите от които са направени машините, съоръженията и оборудването; особеностите на технологичния процес и създадените условия за защита на техниката и технологията.

Моралното изхабяване е резултат от действието на динамичните промени в развитието на технологиите в резултат от непрекъсната научно – техническия прогрес. Най – често се разглеждат следните разновидности:

- появата на нова техника или технология с аналогични технико – икономически параметри, но с по – ниска себестойност;
- появата на нови машини с подобрени показатели, със същата или по – ниска себестойност;

➤ внедряване на нови техники и технологии, осигуряващи по – добри условия на труд, което води до по – добри социални и икономически показатели;

➤ появата на нови активи, които нанасят по – малко поражения на околната среда.

В резултат на физическото и морално изхабяване дълготрайн и материални активи стават негодни за използване, поради което се изваждат от употреба и подлежат на бракуване и ликвидация. Решение за бракуване на дълготрайните материални активи се взема от собственика. Бракуваните дълготрайни материални активи подлежат на ликвидация (физическо унищожаване), на продажба, предаване под формата на спонсорство. Намаления на дълготрайните материални активи има и в случаите, когато се предават под формата на непарични вноски в търговски дружества.

Физическото износване е технологичен феномен където под икономическо изхабяване се има в предвид остаряване.

Изхабяване е свързано с издръжливостта. При инвестиции, предприятието решава какви разходи да направи, как да ги организира и как да осигури издръжливост на новите капиталовложения. С направата на повече разходи, материалното капиталовложение е с по-голям полезен живот. Затова така възниква разминаване между цената на инвестицията и бъдещата заместителна стойност. Издръжливостта може да се измери с индекс d , който може да приема стойности между 0 и 1. Степента на издръжливост може да оцени чрез модела на Салоу:

$$Y = f(k) = k^{1-a}$$

Където изходната величина и капитал се определят от броя на ефективните единици на труд: $y = Y/AL$ и $k = K/AL$, Y резултатна величина, K капитал, A е нивото на неутрална технология на Харолд и $1 - a$ – еластичност на резултатната величина по отношение на капитала.

Физическото изхабяване β е намаляваща функция на издръжливостта d на капитала:

$$\beta = (1 - d) \times$$

където $x > 1$ осигурява изчезваща възвращаемост на издръжливостта. Когато d се увеличава от 0 към 1, β намалява от 1 към 0.

В затворена икономика, спестяванията (sY) са равни на брутната инвестиция (I_g) и са пропорционални на резултатната величина. Динамиката на акумулиране на капитал на глава от населението може да се опише чрез:

$$3) k = i_g (1-d) - [d(d) + n + \mu]k$$

В стабилна среда, където $\dot{k}=0$, следва:

$$[f(k) - c](1 - d) = [s(d) + n + \lambda]k$$

С оглед да се намери оптималния размер на капитала и неговата издръжливост може да увеличи потреблението по отношение на k и d . Оптималният капитал k е решението на:

$$f_k(k) = \frac{s(d) + n + \lambda}{1 - d}$$

Лявата страна на уравнението показва маргиналният ефект от притежанието на една допълнителна единица капитал, докато дясната страна – маргиналните разходи за поддържане на една допълнителна единица изхабяване.

Това представя златното правило за изхабяване на капитала по отношение на неговата производителност и издръжливост. Колкото е по-голяма издръжливостта, d , с нарастване на неговата цена, толкова по-голяма е поддръжката на капитала при определено ниво на изхабяване. С други думи, по-голямата издръжливост, толкова по-голяма е жертвата за поддържане на определено ниво на изхабяване. Също така, издръжливостта също намалява нивото на изхабяване. Още по-точно, мога да покажа златното правило с формулата:

$$\beta > 1 + \mu + n$$

По-голямата стойност на β означава, че с по-издръжлив капитал има по-малка нужда за заместващи инвестиции, което е по-евтино за поддържане на определено ниво на текущия капитал. Това увеличава оптималното ниво на капитал. Въпреки това, увеличената издръжливост означава разходи. Първо, струва повече да се заменят единиците капитал отколкото тяхното износване за разлика от по-голямата издръжливост и това се отразява от дясната страна на горното неравенство. Затова при липсата на технологичен напредък ще имаме нужда от стойност по-голяма от 1 за издръжливостта с оглед увеличаване на оптималния капитал. С напредъкът на технологиите, увеличената издръжливост

повишава цената на производство за задоволяване дясната страна на неравенството.

Galbraith (1958) разглежда износването на автомобилите. Baumol (1971) анализира износването в условията на оптимално преразпределяне на ресурсите. Barro (1972) предлага теория на износването базирайки се на предположение, че потребителите и производителите имат разлики дисконтови проценти. Bulow (1986) показва как монополистите могат да се стремят към икономически необосновани високи ниво на амортизация за своята продукция с оглед да могат да поддържат високи цени в бъдещи периоди; например, авторите преиздават своите книги с оглед да направят по-ранните издания морално изхабени. Независимо от това няма много място в специализираната литература. Например, Aghion и Howitt (1998, стр. 111) твърдят, че увеличаването на изхабяването има разнообразен ефект върху степента на растеж, защото в краткосрочен модел то намалява лихвените проценти, което от своя страна директно намалява скоростта на обмяна на глава на населението на капиталови богатства. Ето защо, акумулирането на капитал намалява, докато ниските лихвени проценти стимулират иновациите до нови висоти.

1.2 СЪЩНОСТ НА АМОРТИЗАЦИИТЕ – ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА ТЕОРИЯТА ЗА ИЗХАБЯВАНЕТО.

Проблема за амортизациите на дълготрайните активи на предприятието са разгледани в разработената от Шмаленбах през 1908 г. статия, разглеждаща проблемите свързани с отписване стойността на дълготрайните активи. За разлика от теорията на статиците, представителите на динамичната балансова теория разглеждат амортизацията на активите не като обезценка (т.е като намаляване на тяхната стойност), а като разпределение на покупната стойност на активите между отделните периоди, през които тези активи ще носят икономическа изгода за предприятието. Шмаленбах поддържа становището, че като основа (база) за начисляването на амортизация на дълготрайните активи следва да се приеме тяхната първоначална стойност. По отношение на методите за амортизация, авторът дава предпочитание на ускорената амортизация и по-конкретно на дегресивните методи за амортизация. Този начин на амортизиране